

	ECONOMIES' HORIZONS Економічні горизонти DOI: doi.org/10.31499/2616-5236 Homepage: http://eh.udpu.edu.ua		ISSN 2522-9273 (print) 2616-5236 (online)
---	--	---	---

UDC: 364.3:364-053.73

DOI: 10.31499/2616-5236.4(22).2022.267018

Chvertko L. A., Ph D in Economics,

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University; Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Economic Security.

**СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ВІТЧИЗНЯНОЇ
СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО
ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
SOCIAL INSURANCE AS A COMPONENT OF THE DOMESTIC
SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION FOR INTERNALLY DISPLACED
PERSONS**

***Анотація.** Метою дослідження є обґрунтування важливості використання соціального страхування як інструменту забезпечення гарантій соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах сучасних викликів. В статті доведено, що виклики, пов'язані з воєнним вторгненням Росії в Україну, обумовили необхідність прийняття ефективних рішень щодо забезпечення належного соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО) – осіб, які для уникнення негативних наслідків війни та тимчасової окупації змушені були покинути своє місце проживання. Здійснено оцінку правових та організаційних засад соціального захисту та соціального забезпечення ВПО. Встановлено, що вагому роль у забезпеченні гарантій соціального захисту ВПО відіграє загальнообов'язкове соціальне страхування, яке в Україні реалізується через пенсійне страхування, страхування на випадок безробіття, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.*

***Abstract.** The purpose of the study is to justify the importance of using social insurance as a tool to ensure social protection guarantees of internally displaced persons in Ukraine in the conditions of modern challenges. During the research, dialectical and abstract logical methods, methods of comparison, observation, analysis, synthesis, etc. were used.*

It has been proven that Russia's military invasion of Ukraine caused massive internal displacement of the population. The challenges associated with these

processes necessitated the adoption of effective decisions to ensure adequate social protection of persons who had to leave their place of residence to avoid the negative consequences of war and temporary occupation. An assessment of the legal and organizational foundations of social protection and social security of internally displaced persons (IDPs) was carried out. It has been established that an important role in ensuring the guarantees of social protection of IDPs is played by mandatory social insurance, which is implemented in Ukraine through pension insurance, unemployment insurance, insurance in connection with temporary loss of working capacity, insurance against industrial accidents and occupational diseases, which caused the loss of working capacity. It was determined that, in accordance with the current legislation, displaced persons who are subject to mandatory state social insurance, in the event of an insurance event, are guaranteed material support through the provision of pensions, other types of social benefits and assistance, which are the main source of livelihood. The appointment of material support and the provision of social services are carried out on the basis of information contained in the system of personalized accounting of information about insured persons of the State Register of mandatory state social insurance.

Key words: forced migrant, internally displaced person, mandatory state social insurance, insured person, social assistance, social payment, social support, social security, social protection

Ключові слова: вимушений переселенець, внутрішньо переміщена особа, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, застрахована особа, соціальна допомога, соціальна виплата, соціальна підтримка, соціальне забезпечення, соціальний захист

Постановка проблеми.

Останніми десятиліттями світова спільнота значну увагу приділяє завданням забезпечення захисту осіб, які через жорстокі конфлікти, масові порушення прав людини або інші непередбачувані та трагічні події всупереч власним бажанням змушені залишати домівки. В 2014 р. з такою надзвичайною проблемою зіткнулася й Україна. Війна на сході України, окупація та анексія Криму Росією призвели до того, що чимало людей вимушені були покинути свої домівки та переїхати в безпечніші місця на території країни або в інші держави. В результаті такої

внутрішньої міграційної активності Україна ввійшла до десятки країн-лідерів за кількістю внутрішньо переміщених осіб.

Відкрите воєнне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р. спричинило новий сплеск масових внутрішніх переміщень населення. Зокрема, згідно з даними Мінсоцполітики, на кінець липня 2022 р. з-поміж 4,4 млн людей, інформація щодо яких наявна в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб (ЄІБДВПО), понад 2,9 млн – це особи, що стали на облік як внутрішньо переміщені особи (ВПО)

після 24 лютого 2022 р. [1]. Такі вимушені міграції населення створюють серйозні наслідки для нашої країни, впливають на її економічне та суспільно-політичне життя. Виклики, пов'язані з цими процесами, обумовлюють необхідність прийняття ефективних рішень щодо забезпечення належного соціального захисту осіб, які для уникнення негативних наслідків війни та тимчасової окупації змушені були покинути своє місце проживання.

Вимушена втрата переселенцями постійного місця проживання і налагодженого побуту, звичного місця роботи, усталених зв'язків із родичами і близькими, позбавила більшість з них елементарних засобів для існування та обумовила необхідність пошуку шляхів їх соціального захисту. Виникла потреба ефективної координації дій всіх суб'єктів причетних до розв'язання проблем переселенців. По суті, в країні, де донедавна учасники суспільних відносин зі статусом «внутрішньо переміщена особа» були відсутні, поява таких осіб стала викликом для соціальної політики.

Особи, вимушено переміщені всередині країни, потребують належного правового та соціально-економічного державного захисту, а також підтримки й взаєморозуміння з боку суспільства, що приймає. Безперешкодна реалізація права

ВПО на такий захист гарантується чинним законодавством України, зокрема, Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 р. [2] та іншими національними й міжнародними нормативно-правовими актами. Основні принципи, що визначають права та гарантії відповідного захисту для внутрішньо переміщених осіб на будь-якому етапі переміщення, закріплені міжнародними стандартами щодо внутрішнього переміщення, а саме Керівними принципами з питання переміщення осіб всередині країни, розробленими представником Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з питань ВПО [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Право на соціальний захист – одне з найважливіших соціальних прав, яке безпосередньо залежить від економічного розвитку країни й ресурсів суспільства. В міжнародному співтоваристві право кожного на соціальний захист, включаючи соціальне страхування, визначається ст. 9 Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права [4]. Для громадян України право на соціальний захист, що охоплює право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а

також у старості та в інших випадках, передбачених законом, встановлено ст. 46 Конституції України [5]. Гарантується це право загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Тлумачення терміну «загальнообов'язкове державне соціальне страхування» юридично закріплене в 1998 р. в Законі України № 16/98-ВР, ст. 1 якого встановлює, що це «система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом, громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом» [6].

Нині навколо питання щодо соціального захисту, а також проблемних аспектів соціального страхування, як одного з його

інструментів, ведеться дуже багато дискусій. Р. Підлипна, досліджуючи питання джерел фінансування системи соціального захисту в Україні, наголошує на ключовій ролі соціального страхування, оскільки значна частина видатків соціального захисту населення покривається за рахунок коштів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування [7]. З точки зору Т. Кривошлик, вітчизняна модель соціального захисту передбачає активну роль держави в соціальному страхуванні, організацію якого держава бере на себе, що «призводить як до порушення страхових принципів його організації, так і до необґрунтованого зближення соціального страхування і соціального забезпечення, що послаблює уявлення суспільства про фінансові можливості держави щодо соціального захисту» [8, с. 244]. Заслужують на увагу пропозиції дослідниці щодо напрямів удосконалення системи соціального страхування в Україні, серед яких досить вагомим, на думку вченої, є державно-приватне партнерство, об'єднання можливостей соціального та комерційного страхування. Систему соціального страхування з позиції державного та недержавного страхування трудового та пенсійного життя в умовах трансформації відносин між державою та суспільством

досліджує О. Леванда. Авторка доводить, що соціальне страхування реалізує механізм створення балансу між національною трудовою етикою та обов'язковим піклуванням про пенсіонерів і тих, хто не може працювати за допомогою соціальних програм, які підтримують загальні витрати на споживання [9, с. 58]. На соціальному спрямуванні окремих видів особистого страхування, зокрема, страхування життя наголошується в працях [10; 11; 12].

Чимало наукових досліджень присвячено питанням соціального захисту окремих соціальних груп, обґрунтуванню пріоритетів та заходів, спрямованих на забезпечення його ефективного розвитку. З появою в Україні у 2014 р. внутрішньо переміщених осіб науковці та практики звернулися до розгляду проблематики соціального захисту зазначеного прошарку українського суспільства, розробки ефективної моделі соціального забезпечення ВПО, напрямів соціальної політики та системи інтеграційних заходів щодо вимушених переселенців тощо. Зокрема, проблеми соціально-економічної захищеності внутрішньо переміщених осіб в Україні та їх інтеграції в нові територіальні спільноти відображено в наукових доробках провідних вчених Інституту економіки промисловості НАН України [13], а також О. Комарової

та О. Славіної [14], В. Бідак [15], О. Лішик [16] та ін. Важливі аспекти проблем соціального захисту ВПО та визначення пріоритетних напрямів системи соціального захисту цієї категорії осіб знайшли висвітлення й набули розвитку в Національній доповіді «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі» [17], а також в інших наукових працях, зокрема, таких відомих вітчизняних вчених, як Е. Лібанова, О. Позняк та О. Цимбал [18], М. Кравченко [19] та ін. Вивченню практики роботи з внутрішніми переселенцями в зарубіжних країнах, можливостях запровадження й використання зарубіжного досвіду в Україні присвячене дослідження І. Алімової [20].

Внутрішньо переміщені особи, як особливий контингент внутрішніх мігрантів, в Україні сформувався після анексії Криму Росією та початку бойових дій на Донбасі. Зазначимо, що тоді ж виникла проблема щодо визначення їх реальної кількості як в окремих містах та регіонах, так і на території країни загалом. Зокрема, на наявність цієї проблеми для м. Києва звертає увагу О. Позняк [21].

Нині в Україні офіційно під терміном «внутрішньо переміщена особа» розуміється особа, яка після введення в країні воєнного стану [22] перемістилася з території, де

проводяться бойові дії (яка наявна в затвердженому переліку адміністративно-територіальних одиниць [23]), й отримала статус внутрішньо переміщеної особи відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про облік внутрішньо переміщених осіб» [24].

В умовах загострення соціально-економічних проблем і погіршення соціально-психологічного почуття постраждалого населення країни зростає потреба підтримки зусиль ВПО повернутися до нормального життя, в тому числі й через використання інструментів соціального захисту. Водночас серед завдань соціальної підтримки переміщених людей дослідники виокремлюють «подолання залежності від гуманітарної допомоги, відновлення трудового потенціалу, відновлення соціально-культурних та суспільних зв'язків, ефективного самоменеджменту» [25, с. 69].

Мета статті полягає в обґрунтуванні важливості використання соціального страхування як інструменту забезпечення гарантій соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах сучасних викликів.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

У сучасній науковій літературі поняття «соціальний захист»

розглядається як комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах [26, с. 80]. Кінцевою метою соціального захисту є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової приналежності, можливості вільно розвиватися, реалізовувати свої здібності.

Найбільш вразливим в умовах ринкової економіки і таким, що потребує всебічної підтримки з боку держави справедливо вважається непрацездатне населення. Але можливості держави в забезпеченні соціальних гарантій непрацездатного населення, як відомо, повністю залежать від ефективної роботи його працездатної частини. Збільшення грошових витрат без нарощування обсягів виробництва конкурентоздатної продукції та послуг не здатні забезпечити належний рівень життя людей. Це призводить лише до посилення інфляції та подальшого зубожіння населення.

Незаперечним є те, що соціальний захист не варто ототожнювати лише з турботою про найбільш вразливі верстви населення, а соціальний розвиток трактувати як залишковий продукт

економічного розвитку. Соціальний захист має вплив на стабільність у суспільстві і розвиток людських ресурсів через підтримання здоров'я населення, добробуту, якості трудового потенціалу, а також впливає на розвиток економіки через зростання людського капіталу і стимулювання споживання. Особливості соціального захисту різних соціальних груп обумовлені різницею інтересів і потреб, а також відмінностями в чинниках, які створюють соціальний ризик.

Соціальний захист працездатного населення найперше спрямований на створення відповідних умов для ефективної діяльності цієї категорії населення, за яких добробут працездатної людини формується головним чином за рахунок особистих доходів.

Конвенція міжнародної організації праці № 102 (1952 р.), ратифікована Україною в 2016 р., визначає такі мінімальні норми соціального забезпечення населення, як медичне обслуговування; допомога у зв'язку з хворобою; допомога по безробіттю; допомога по старості; допомога у випадку трудового каліцтва або професійного захворювання; родинна допомога; допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога по інвалідності; допомога у зв'язку з втратою годувальника. Водночас треба розуміти, що «витрати на всі види

допомоги, передбачені на підставі цієї Конвенції, та витрати, пов'язані з управлінням ними, покриваються у колективному порядку страховими внесками або шляхом оподаткування чи обома цими способами так, щоб це не було обтяжливим для осіб з малим заробітком, і щоб було взято до уваги економічний стан держави-члена та відповідних категорій захищених осіб» [27].

Державою, починаючи з 2014 р., реалізуються заходи спрямовані на забезпечення соціальної підтримки осіб, які перемістилися з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення.

Змістовне наповнення поняття соціального захисту ВПО, з точки зору дослідників, полягає у комплексі складових, забезпечення яких є обов'язком держави [28, с. 135].

В Україні з 2014 р. напрацьований певний позитивний досвід соціального забезпечення вразливих категорій переміщених осіб, врегульовано питання виплати їм грошової допомоги та надання соціальних послуг. Наприклад, соціальний захист малозабезпечених сімей внутрішньо переміщених осіб, у тому числі багатодітних, забезпечується через надання їм

допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» [29]. Для соціальної підтримки внутрішньо переміщених сімей (осіб) у жовтні та листопаді 2014 р. Кабінетом Міністрів України ухвалено постанови № 505 [30] та № 637 [31]. Потреби соціального захисту ВПО та надання їм щомісячної адресної допомоги в Україні забезпечувалися через реалізацію національної бюджетної програми КПКВК 2501480 «Надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг». Зростання кількості осіб зі статусом ВПО у 2022 р. обумовило започаткування дії нової урядової програми допомоги внутрішнім переселенцям, яка охоплює такі важливі напрями їх соціального забезпечення як грошова щомісячна допомога, сприяння забезпеченню житлом та працевлаштуванню тощо.

Джерелами формування необхідних фінансових ресурсів для виконання програмних завдань соціального забезпечення ВПО стали кошти державного та місцевих бюджетів, недержавна вітчизняна підтримка, кошти донорських міжнародних організацій та урядів іноземних держав.

Варто відзначити, що чинним законодавством серед іншого

застрахованим особам, які мають статус ВПО, гарантоване отримання виплат матеріального забезпечення за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Забезпечення реалізації такого права зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб встановлено статтею 7 Закону України №1706-VII, де вказується, що «...реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на отримання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України» [32].

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, як відомо, функціонує на принципах розподільчої системи, що застосовує страховий стаж і дохід працюючого населення для визначення права на отримання соціальних виплат та допомоги. За умови настання страхового випадку, соціальне страхування гарантує застрахованим особам, а в окремих випадках – членам їх сімей та іншим особам, рівень життя, що не нижчий за встановлений законом національний показник прожиткового мінімуму.

Призначення матеріального забезпечення та надання соціальних послуг здійснюються на підставі відомостей, що містяться в системі персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

На сьогодні державні цільові фонди, що забезпечують функціонування загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні, не лише гарантують отримання допомоги для переселенців, які були застрахованими за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, але й спростили для останніх процедуру отримання виплат.

Фондом соціального страхування України (ФССУ) – органом, що «здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням в Україні від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням» [33], за шість місяців з початку війни для тих евакуйованих працівників, чії роботодавці не змогли подати заяву через бойові дії, нараховано на пряму понад 19,5 млн грн «лікарняних» і «декретних» виплат [34]. Евакуйованим працівникам для отримання допомоги по тимчасовій втраті працездатності чи по

вагітності та пологах від ФССУ на пряму достатньо надати довідку ВПО, оригінали та копії паспорта або іншого документа, що посвідчує особу, реєстраційного номера облікової картки платника податків (РНОКПП), а також листок непрацездатності, за яким буде призначено виплату. Працівник має особисто або через законного представника звернутись до відділення ФССУ за місцем реєстрації або перебування на обліку як ВПО.

Водночас ФССУ фінансує витрати на здійснення виплат потерпілим та особам, які мають право на страхові виплати в разі смерті потерпілого, за страховими випадками передбаченими соціальним страхуванням від нещасних випадків. Загалом у I півріччі 2022 р. кількість потерпілих з числа внутрішньо переміщених осіб (членів їх сімей), яким робочі органи виконавчої дирекції ФССУ проводили виплати, становить 39,9 тис. осіб, або 21,7 % від загальної кількості отримувачів щомісячних страхових виплат.

Для ВПО пенсійного віку залишається незмінним механізм виплат пенсій за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням. Виплата пенсій внутрішньо переміщеним особам, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Згідно із законодавством,

усі пенсійні виплати здійснюються з коштів Пенсійного фонду України (ПФУ) – центрального органу виконавчої влади, що здійснює керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування [35; 36].

У 2022 р. з початку відкритого російського вторгнення в Україну пенсіонери, які є внутрішньо переміщеними особами, продовжують отримувати пенсійні виплати, але з урахуванням змін передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2022 р. № 363 [37]. З-поміж іншого, згідно з цим нормативно-правовим актом, особа, яка підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, може подавати заяву про виплату пенсії до органу ПФУ в електронній формі через вебпортал електронних послуг ПФУ з використанням засобів кваліфікованого електронного підпису.

Децю складнішою виявилася ситуація щодо отримання виплат застрахованими переміщеними особами за загальнообов'язковим соціальним страхуванням на випадок безробіття, зокрема, через перешкоди для отримання статусу безробітного. Адже донедавна ВПО не мали можливості припинити трудовий договір за попереднім місцем проживання, що, відповідно, унеможливило реєстрацію такої

особи в Державній службі зайнятості. Проте, ухвалений наприкінці квітня 2022 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану» [38], спрощує отримання фінансових виплат. Після змін до законодавства вимушені переселенці можуть припинити трудовий договір в односторонньому порядку через Державний центр зайнятості. Таким чином реалізується головна мета функціонування системи соціального страхування на випадок безробіття – забезпечення тимчасового та часткового відшкодування доходу застрахованої особи, що втратила роботу з незалежних від неї причин у період пошуку нової зайнятості.

Водночас, слід зазначити, що для окремих безробітних осіб через ухвалені законодавчі ініціативи розмір виплат зменшився: якщо раніше максимальна сума допомоги з безробіття залежала від прожиткового мінімуму, то зараз виплати по безробіттю залежать від розміру мінімальної заробітної плати. Відтепер максимальний розмір допомоги по безробіттю становитиме півтори мінімальної зарплати, тобто 9750 грн [39]. Загальна тривалість виплати

допомоги по безробіттю не може перевищувати **180 календарних днів**. Допомога по безробіттю призначається з першого дня надання статусу безробітного.

Згідно з чинним законодавством, управління страхуванням на випадок безробіття, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг, здійснення інших законодавчо передбачених функцій, здійснює Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Слід зазначити, що окрім витрат на виплату допомоги по безробіттю, зокрема й для ВПО, вагомою статтею видатків Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття є кошти, що спрямовуються на вирішення проблем зайнятості вимушених переселенців. Для забезпечення максимальної підтримки працевлаштування ВПО держава виплачує роботодавцям, які беруть на роботу переселенців із постраждалих регіонів, по 6,5 тис. грн за кожного працевлаштованого. В 2022 р. на надання роботодавцям компенсації витрат на оплату праці за кожен працевлаштовану особу з числа ВПО внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в

Україні бюджетом фонду передбачено 200 млн грн [40].

Висновки. З початком російської агресії у 2014 р. в Україні чимало людей вимушені були покинути свої домівки та переїхати в безпечніші місця на території країни. З'явилася нова соціальна група населення – внутрішні переселенці, які отримали офіційний статус «внутрішньо переміщені особи». В умовах загострення соціально-економічних проблем і погіршення соціально-психологічного почуття постраждалого населення країни зростає потреба підтримки зусиль ВПО повернутися до нормального життя, зокрема, й через використання інструментів соціального захисту.

Вагому роль у забезпеченні гарантій соціального захисту ВПО відіграє загальнообов'язкове соціальне страхування, яке в Україні реалізується через пенсійне страхування, страхування на випадок безробіття, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

На сьогодні державні цільові фонди, що забезпечують функціонування загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні, не лише гарантують переселенцям-

застрахованим особам отримання допомоги, але й деяких випадках спростили для останніх процедуру отримання соціальних виплат та допомоги.

Відповідно до чинного законодавства, переміщеним особам, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, в разі настання страхового випадку гарантується матеріальна підтримка

через надання пенсій, інших видів соціальних виплат та допомоги, які є основним джерелом існування. Призначення матеріального забезпечення та надання соціальних послуг здійснюються на підставі відомостей, що містяться в системі персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування

References:

- Kozhen ukrainets mozhe otrymaty mizhnarodnu dopomohu — zastupnyk ministra sotspolityky. *Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/22059.html> [in Ukrainian].
- Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib : Zakon Ukrainy vid 20.10.2014 r. №1706-VII. Data onovlennia: 03.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
- Kerivni pryntsypy OON z pytan vnutrishnoho peremishchennia vsередyni krainy (dokument OON E/CN.4/1998/53/Add/2 F) ratyfikovano Ukrainoiu 17.04.1998 r. URL: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf> [in Ukrainian].
- Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava (dokument OON A/RES/2200 A (XXI)) ratyfikovano Ukrainoiu 19.10.1973 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.
- Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. Data onovlennia: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vp#Text>.
- Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro zahalnoobov'iazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 14.01.1998 r. № 16/98-VR. Data onovlennia: 14.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-vp#Text>.
- Pidlypna, R. (2020). Mistse sotsialnoho strakhuvannia u formuvanni resursiv systemy sotsialnoho zakhystu [Place of social insurance in the formation of resources of the social protection system]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu - Herald of Ternopil National Economic University*, 2, 108-120 [in Ukrainian].

- Kryvoshlyk, T. D. (2018). Vplyv tendentsii sotsialnoho strakhuvannia na rozvytok systemy strakhovoho zakhystu v Ukraini [Impact of tendencies of social insurance on development of the insurance protection system in Ukraine]. *Biznes Inform - Business Inform*, 12 (491), 239-245 [in Ukrainian].
- Levanda, O. M. (2022). Problemni aspekty sotsialnoho strakhuvannia v Ukraini shchodo ryzykiv uprodovzh zhyttia [Problemal Aspects of Social Insurance in Ukraine Regarding Lifetime Risks]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and Social Economy*, 2 (48), 58-77. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.058> [in Ukrainian].
- Chvertko, L. A., Kyryliuk, I. M. (2017). Determinanty rozvytku rynku strakhuvannia zhyttia v Ukraini [Determinants of the development of the life insurance market in Ukraine]. *Upravlinnia ekonomichnymy protsesamy: suchasni realii i vyklyky: proceedings of the International Scientific and Practical Conference. Mukachevo*, 279-281 [in Ukrainian].
- Chvertko, L. A. (2017). Tendentsii rozvytku strakhuvannia zhyttia v Ukraini v umovakh ekonomichnoi nestabilnosti [Development trends of life insurance in Ukraine in conditions of economic instability]. *Stalyi rozvytok 2030: ekonomichna, sotsialna, ekolohichna ta politychna skladovi: proceedings of the International Interdisciplinary Conference. Tbilisi – Lviv*, 116-121 [in Ukrainian].
- Melnychuk, Yu. M., Chvertko, L. A., Korniienko, T. A., Vinnytska, O. A., Garmatiuk, O. V. (2019). Analysis of the factors influencing the market of insurance services in life insurance. *TEM Journal. Vol. 8, issue 1*, 201-206. doi: <https://dx.doi.org/10.18421/TEM81-28>.
- Novikova, O. F., Amosha, O. I., Antoniuk, V. P. et al. (2016). Vnutrishno peremishcheni osoby: vid podolannia pereshkod do stratehii uspikhu. Kyiv [in Ukrainian].
- .Komarova, O., Slavina, O. (2017). Sotsialno-ekonomichna zakhyschenist vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini. [Social and Economic Protection of Internally Displaced People in Ukraine]. *Sotsialni tekhnolohii: aktualni problemy teorii ta praktyky - Social technologies: topical issues of theory and practice, issue 75*, 127-134 [in Ukrainian].
- Bidak, V. Ya. (2018). Sotsialno-zakhysni problemy intehratsii vnutrishno peremishchenykh osib v umovakh pidvyshchenoi ryzykohennosti suspilstva [Social protection problems of integration of internally displaced persons in conditions of increased risk-generic society]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetususpilstva - Uzhorod National University Herald. International Economic Relations And World Economy, issue 20(1)*, 47-51 [in Ukrainian].
- Lishyk, O. P. (2019). Problemy sotsialnoho zakhystu vnutrishno peremishchenykh osib. [Problems of social protection of internal transfers in Ukraine]. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini - Public management and administration in Ukraine, issue 10*, 86-89 [in Ukrainian].

- Libanova, E. M., Horbulin, V. P., Pyrozhkov, S. I. et al. (2016). Polityka intehratsii ukrainskoho suspilstva v konteksti vyklykiv ta zahroz podii na Donbasi. E. M. Libanova (Ed.). Kyiv [in Ukrainian].
- Libanova, E. M., Pozniak, O. V., Tsymbal, O. I. (2022). Masshtaby ta naslidky vymushenoj mihratsii naseleння Ukrainy vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii [Scale and Consequences of Forced Migration of the Population of Ukraine as a Result of Armed Aggression of the Russian Federation]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and Social Economy*, 2 (48), 37-57. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2022.02.037> [in Ukrainian].
- Kravchenko, M. V. (2016). Mistse sotsialnoho strakhuvannia u formuvanni resursiv systemy sotsialnoho zakhystu [Priority directions of social protection of internally displaced persons]. *Visnyk Ternopil'skoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. Serii: Derzhavne upravlinnia - Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Series «Public Administration»*, 3, 83-90 [in Ukrainian].
- Alimova, I. (2017). Praktyka zarubizhnykh krain u sferi sotsialnoho zakhystu vnutrishno peremishchenykh osib: dosvid dlia Ukrainy [Practice of the foreign states in the sphere of the social protection of internally displaced persons: experience for Ukraine]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia - Efficiency of public administration, issue 3*, 54-63 [in Ukrainian].
- Pozniak, O. V. (2020). Naseleння Kyieva: otsinka faktychnoi chyselnosti ta perspektyvy mihratsii [Population of Kyiv: estimation of the actual number and migration prospects]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika - Demography and social economy*, 2 (40), 21-34. doi: <https://doi.org/10.15407/dse2020.02.021> [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Ukazu Prezydenta Ukrainy «Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini» : Zakon Ukrainy vid 24.02.2022 r. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20>.
- Pro zatverdzhennia pereliku administratyvno-terytorialnykh odynyts, na terytorii yakykh nadaietsia dopomoha zastrakhovanykh osobam v ramkakh Prohramy «iePidtrymka» : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.03.2022 r. № 204-r. Data onovlennia: 11.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-2022-p>.
- Pro oblik vnutrishno peremishchenykh osib : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.10.2014 r. № 509. Data onovlennia: 08.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2014-p>.
- Semigina, T. V., Gusak, N. Ye, Trukhan, S. O. (2015). Sotsialna pidtrymka vnutrishno peremishchenykh osib [Social support of internally displaced persons]. *Ukrainskyi sotsium - Ukrainian society*, 2, 65-72 [in Ukrainian].
- Skurativskyyi, V. A., Palii, O. M., Libanova, E. M. (1997). Sotsialna polityka. Kyiv [in Ukrainian].
- Pro ratyfikatsiiu Konventsii Mizhnarodnoi orhanizatsii pratsi pro minimalni normy sotsialnoho zabezpechennia № 102 : Zakon Ukrainy vid 16.03.2016 r. № 1024-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-19#Text>.

- Kniazka, L. A., Diachenko, S. V. (2019). Problemy sotsialnogo zakhystu ta bezpeky vnutrishno peremishchenykh osib [Problems of social protection and safety internally displaced persons]. *Pravo. Liudyna. Dovkillia - Law. Human. Environment*, 10(2), 133–141. doi: <https://doi.org/10.31548/law2019.02.017> [in Ukrainian].
- Pro derzhavnu sotsialnu dopomohu malozabezpechenym sim'iam : Zakon Ukrainy vid 01.06.2000 r. № 1768-III. Data onovlennia: 01.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.
- Pro nadannia shchomisiachnoi adresnoi dopomohy vnutrishno peremishchenym osobam dlia pokryttia vytrat na prozhyvannia, v tomu chysli na oplatu zhytlovo-komunalnykh posluh : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.10.2014 r. № 505 (vtratyla chynnist na pidstavi Postanovy KM № 332 vid 20.03.2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-п>.
- Pro zdiisnennia sotsialnykh vyplat vnutrishno peremishchenym osobam : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.11. 2014 r. № 637. Data onovlennia: 27.03.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-п>.
- Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib : Zakon Ukrainy vid 20.10.2014 r. №1706-VII. Data onovlennia: 03.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
- Pro zahalnoobov'iazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 23.09.1999 r. № 1105-XIV. Data onovlennia: 02.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
- Fond harantuie strakhovyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib. *Fond sotsialnogo strakhuvannia Ukrainy*. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/982976> [in Ukrainian].
- Pro zahalnoobov'iazkove derzhavne pensiine strakhuvannia : Zakon Ukrainy vid 09.07.2003 r. № 1058-IV. Data onovlennia: 02.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
- Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Pensiinyi fond Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.07.2014 r. № 280. Data onovlennia: 01.04.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#Text>.
- Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo vyplat pensii ta hroshovoi dopomohy vnutrishno peremishchenym osobam ta vyznannia takymy, shcho vtratyla chynnist, deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.03.2022 r. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2022-%D0%BF#Text>.
- Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannia sfer zainiatosti ta zahalnoobov'iazkovoho derzhavnogo sotsialnogo strakhuvannia na vypadok bezrobittia pid chas dii voiennoho stanu : Zakon Ukrainy vid 21.04.2022 r. № 2220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#Text>

- Yak rehuliarno otrymuvaty dopomohu po bezrobittiu. *Derzhavnyi tsentr zainiatosti*.
URL: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/yak-regulyarno-otrymuvaty-dopomogu-po-bezrobittyu>[in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia biudzhetu Fondu zahalnoobov'iazkovoho derzhavnoho sotsialnoho strakhuvannia na vypadok bezrobittia na 2022 rik : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 07.06.2022 r. № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2022-%D0%BF#Text>.

How to Cite:

Chvertko L. A. (2022). SOCIAL INSURANCE AS A COMPONENT OF THE DOMESTIC SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS. *Economies' Horizons*, (4(22)), 51–66.
[https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(22\).2022.267018](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(22).2022.267018)